

PHÂN TÍCH TRUYỆN NGẮN LẶNG LẼ SA PA CỦA NGUYỄN THÀNH LONG

1. Phân tích truyện ngắn Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long

Giá như không có chuyến ô tô khách, có lẽ cũng chẳng mấy ai được đặt chân đến Sa Pa, để cảm nhận được vẻ đẹp thanh tú, cái "lặng lẽ" của một vùng núi non trùng điệp mù sương và mộng mơ cao nhất nước Việt này/ trong bản đồ địa hình, Sa Pa nằm bên hữu ngạn sông Hồng, còn con đường sắt dọc theo sông lại nằm ở phía tả ngạn. Cho nên đã thành thông lệ, ai đến Sa Pa hãy đi đường sắt lên chót Lào Cai rồi từ Lào Cai lại đi ô tô khách leo dốc núi 80km nữa mới đến Sa Pa. Chuyến xe khách Lào Cai - Sa Pa vô tình đã trở thành cầu nối, trở thành người dẫn chuyện. Trên chuyến xe khách có ba nhân vật, ngoài người lái xe già trước cách mạng tháng Tám 1945 còn có ông họa sĩ già vui tính và cô kĩ sư nông nghiệp trẻ lần đầu đi Tây Bắc. Họ quen nhau trên một chuyến xe, dù sao cũng là một chuyện bình thường. Tuy nhiên tác giả Nguyễn Thành Long đã miêu tả họ thành ba nhân vật có tâm hồn trong sáng, dễ mến.

Mùa hè năm 1970 theo lời kể tác giả, ông cùng một người bạn văn quyết định đi nghỉ ở Sa Pa. Vì thế mà nhà văn không vào các cơ quan, đơn vị của địa phương để tìm hiểu thực tế hay tìm gặp những "điển hình tiên tiến" như những lần đi thực tế của các văn nghệ sĩ. Nhưng điều may mắn lại chính là do chỗ không lăm le tìm hiểu thực tế theo lối khá công thức lúc bấy giờ của giới văn nghệ sĩ mà Nguyễn Thành Long đã bắt gặp câu chuyện về người thanh niên công tác ở trạm khí tượng trên đỉnh Yên Sơn một mình giữa lặng lẽ của Sa Pa. Bằng sự nhạy cảm nghề nghiệp, nhà văn đã nắm lấy chất liệu thực tế ấy, bồi đắp thêm bằng sức tưởng tượng sáng tạo và truyền vào đấy những suy ngẫm, quan niệm về đời sống, về nghệ thuật của một cây bút từng trải làm nên một truyện ngắn hay.

Thành công của Nguyễn Thành Long trong truyện ngắn này, có lẽ trước hết là đã tạo dựng một chất thơ trong sáng, làm nên không khí và sắc điệu riêng của tác phẩm được toát lên từ sự hài hòa giữa phong cảnh thiên nhiên đẹp lộng lẫy và mơ màng của Sa Pa với vẻ đẹp trong những suy nghĩ, cảm xúc và công việc của các nhân vật cùng mối quan hệ của họ. Lặng lẽ Sa Pa có một cốt truyện đơn giản, xoay quanh tình huống gặp gỡ bất ngờ giữa ông họa sĩ già, cô kĩ sư vừa mới ra trường với anh thanh niên một mình sống và làm việc ở trạm khí tượng trên đỉnh Yên Sơn. Cuộc gặp gỡ chỉ trong chốc lát nhưng đã đủ để nhân vật chính xuất hiện gây được ấn tượng và gợi ra những suy nghĩ, cảm xúc với nhiều âm vang ở những nhân vật khác trong truyện. Sáng tạo được tình huống ấy và lựa chọn được nhiều điểm nhìn trần

thuật từ cái nhìn và tâm trạng người họa sĩ già - Một nghệ sĩ nhiều từng trải và chiêm nghiệm về cuộc đời và nghệ thuật, thì có thể nói tác giả đã nắm chắc được sự thành công của đứa con tinh thần của mình.

Phải chờ xe đi đến Sa Pa, nghỉ chân ở đây ba mươi phút, ta mới có điều kiện tiếp cận với nhân vật chính. Đó là anh thanh niên mới hai mươi bảy tuổi, làm công tác khí tượng kiêm vật lí địa cầu trên đỉnh Yên Sơn cao hai ngàn sáu trăm mét. Tất nhiên khi gặp gỡ với người lái xe già đã từng quen biết, với ông họa sĩ già vui tính và cô kĩ sư trẻ, anh thanh niên này không hề tỏ ra ít nói chút nào, nhưng cái tên truyện lặng lẽ Sa Pa chính là dành cho anh, bởi anh "lặng lẽ" làm việc một mình trên đỉnh núi cao, là "một con người cô độc nhất thế gian" (như lời giới thiệu của người lái xe già), nhưng công việc lại liên quan đến cả nước. Làm một công việc đo gió, đo mây dự báo thời tiết âm thầm, lặng lẽ trên đỉnh núi vao hai ngàn sáu trăm mét, giữa mênh mông đất trời sương tuyết, anh thanh niên vẫn yêu đời, đầy trách nhiệm cần cù, dũng cảm. Anh không để xảy ra sơ suất nào trong nhiệm vụ đã đành, anh còn biết tự tạo cho mình một cuộc sống nền nếp, phong phú và thơ mộng: nuôi gà, trồng hoa, đọc sách. Tuy vậy anh thanh niên vẫn thỉnh thoảng xuống núi tìm gặp người lái xe già cùng khách qua đường để vui bót nỗi cô đơn, nỗi "nhớ người"... Đây là một chi tiết rất người mà tác giả đã nắm bắt, phát hiện bởi vì đã là con người thì ai chẳng sợ nỗi cô đơn. Nhưng cái cách để gặp người của anh thanh niên này cũng khá lạ lẫm. Người lái xe già kể: "Cách đây bốn năm, có hôm tôi cũng đang đi như thế này chợt thấy một khúc thân cây chắn ngang đường, phải hãm lại. Một anh thanh niên ở đâu chạy đến, hè với tôi và khách đi xe đẩy khúc cây ra một bên cho xe đi. Hỏi ở đây mà ai đẩy cây ra giữa đường thế này anh chỉ đồ mặt". Thì còn ai nữa, chính anh ta chứ ai! "Thì ra anh ta mủi lên nhận việc, sống một mình trên đỉnh núi, bốn bề chỉ có cây cỏ và mây mù lạnh lẽo, chưa quen, thêm người quá, anh ta kiếm kế dừng xe lại để gặp chúng tôi, nhìn trông và nói chuyện một lát". Và cái kế của anh thanh niên đó chính là đẩy khúc cây ra giữa đường để xe khách phải dừng lại. Ôi đó cũng là một cái kế sách lạ lẫm hết mức!

Nhưng đó là câu chuyện của 4 năm trước, còn bây giờ, hãy xem, anh ta vẫn "mừng quýnh" khi thấy xe khách lên Rồi khi đưa khách lên chơi nhà, anh ta khẩn trương, tất bật đến từng phút đủ để làm các công việc cắt hoa, mới nước, kể về công việc và nghe chuyện của khách trong khoảng thời gian 30 phút, thời gian mà chiếc xe khách có thể đỗ lại nơi đây. Người đọc thấy anh ta nói hơi nhiều, nói nhanh, "nói xong chạy vụt đi cũng tất tả như khi đến" cũng có thể nói tiếng người với những đồng bào của mình, còn ngày thường thì anh ta hát to chẳng nữa cũng chỉ có mây núi có mây núi nghe mà thôi. Nhưng trong tất cả các lần gặp người, lần này có lẽ anh ta gặp may hơn. Ngoài người lái xe già anh đã từng quen biết, anh lại gặp được

một họa sĩ già vui tính "xúc động mạnh" vì rất quý trọng công việc và con người anh, và đặc biệt cô kĩ sư trẻ rất xúc động. Cô đã "bắt giắc đồ mặt lên" khi nghe người lái xe già kể chuyện về anh, lại xúc động đến lại một cái gì đó" khi "nhìn thấy người con trai tầm vóc bé nhỏ, nét mặt rạng rỡ từ trên sườn núi trước mặt chạy lại chỗ xe đỗ". Đến khi anh thanh niên tặng hoa "... cô kĩ sư chỉ ô lên một tiếng! ... quên mất e lệ, cô chạy đến bên người con trai đang đang cắt hoa. Anh con trai rất tự nhiên như với một người bạn đã quen thân, trao bó hoa đã cắt cho người con gái, và cũng rất tự nhiên, cô đỡ lấy".

Tác giả đã miêu tả rất tỉ mỉ sự diễn biến tâm lí trẻ của một cô gái trẻ dễ xúc động. Vì tâm hồn cô đầy những khát vọng và ước mơ, nên cô gái đã đón nhận câu chuyện và bó hoa của người thanh niên "cô đọc nhất thể gian" một cách thật lòng. Ngay cả lúc người thanh niên nói những câu có lẽ hơi đột ngột: "Thôi chấm dứt tiết mục hái hoa - Người con trai bắt chợt quyết định - bác lái xe chỉ cho ba mươi phút thôi. Hết năm phút rồi..." thì cô gái vẫn "ôm nguyên bó hoa trong tay, tai lắng nghe". Để đến lúc đọc sách của anh, khi ông họa sĩ già đang thực hành sáng tác, cô gái đã cảm thấy "bàng hoàng" về một cái gì đó chớm nở trong cô giúp cô xóa bỏ cái nhạt nhẽo của một tình cảm đã qua. Rồi vô tình hay hữu ý, cô đã để lại một chiếc khăn tay "kỉ niệm lần đầu gặp gỡ này. Một cái còn con gì rồi ra có thể biến thành một chút xíu dịu dàng, một chút xíu dững cảm trong cuộc sống của anh ta". Người đọc có thể cho là sự phát triển tình cảm của cô gái hơi nhanh nhưng ai mà hiểu được trong hoàn cảnh ấy, sự chia tay trong "bạt ngàn" Tây Bắc, rất có thể là không gặp lại, lại không đưa người ta đến những cảm xúc tương tự. Cho nên cái bắt tay cuối cùng của cô đối với anh thanh niên cũng khác: "Có chia tay ra cho anh nắm, cần trọng rõ ràng, như người ta cho nhau cái gì chứ không phải là cái bắt tay".

Lặng lẽ Sa Pa chưa phải là một truyện ngắn xuất sắc. Có thể ra những chi tiết chưa thật đắt, những chỗ tác giả đã nói thay nhân vật, phát biểu quá lộ liễu về chủ đề của tác phẩm. Nhưng dù sao truyện ngắn này cũng là một thành công đáng ghi nhận của cây bút truyện ngắn Nguyễn Thành Long. Tác phẩm như một bài thơ về vẻ đẹp trong cách sống và suy nghĩ của những con người lao động bình thường mà cao cả, những mẫu người của một giai đoạn lịch sử có nhiều gian khổ, hi sinh nhưng cũng thật trong sáng đẹp đẽ. Từ hình ảnh những con người ấy cũng gợi lên cho ta những suy nghĩ về ý nghĩa cuộc sống, của lao động tự giác, về con người và về nghệ thuật.

2. Cảm nhận truyện ngắn Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long

Trong văn học Việt Nam, hiện đại có những cây bút văn xuôi chỉ chuyên về truyện ngắn và kí. Nguyễn Thành Long (1925- 1991) là một trong số đó. Bắt đầu viết văn trong những năm cuối cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ở liên khu V, Nguyễn Thành Long được khẳng định như một cây bút truyện ngắn và kí đáng chú ý trong những năm 60-70 với cả gần chục tập sách đã in. Ông là một cây bút cần mẫn và nghiêm túc trong lao động nghệ thuật, lại rất chú trọng thâm nhập thực tế đời sống. Nhiều sáng tác của Nguyễn Thành Long là kết quả trực tiếp của những chuyến "thâm nhập thực tế" như thế, nhưng truyện ngắn Lặng lẽ Sa Pa lại là một trường hợp đặc biệt.

Để nhân vật anh thanh niên hiện rõ những đức tính đáng quý, Nguyễn Thành Long đã để ông họa sĩ làm việc đó qua điểm nhìn của mình. Nội dung truyện đơn giản, không có tình huống thắt nút, gay cấn cho nên câu chuyện giàu chất trữ tình hơn là tự sự. Sự xuất hiện của anh thanh niên, tuy là nhân vật chính với nhiều biểu hiện tốt đẹp nhưng đến rất bất ngờ, gián tiếp qua lời kể của bác lái xe. Và cũng như khi đến, anh lại lặng lẽ khuất lấp vào mây mù trong cái tĩnh lặng muôn thuở của Sa Pa. Hình ảnh anh thanh niên với nhiều phẩm chất như khiêm tốn, yêu lao động, tận tâm với công việc... tất cả thể hiện trên một bức họa lớn nhưng đến ông họa sĩ cũng phải thốt lên: ông biết rõ sự bất lực của nghệ thuật. Con người bé nhỏ nhưng những nét đáng quý khiến anh trở nên lớn lao đến như thế.

Trong lao động, anh thanh niên hiện ra là một con người yêu lịch sử và sẵn sàng cống hiến vì lao động. Quan niệm rất mới lạ khi anh nhận xét về công việc được coi là cô độc nhất thế gian này: khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được? Từ quan niệm ấy, anh vượt lên chính bản thân mình để đi tìm niềm hạnh phúc trong lao động. Có lẽ chỉ có quan niệm như thế mới khiến anh thấy mình không cô đơn, không lẻ loi một mình. Từ tâm sự của anh thanh niên, ngay ông họa sĩ và cả người đọc đều sửng sốt trước thái độ trân trọng, gắn bó với lao động như đã ngấm sâu vào máu của con người trẻ tuổi này: công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cất nó đi, cháu buồn chết mất. Tự xác định với bản thân về vai trò quan trọng không thể thiếu của lao động đối với mọi người nói chung và đặc biệt đối với chính bản thân anh. Một suy nghĩ mới và độc đáo khi anh lấy gian khổ nhiều hay ít để xem ai một mình hơn, cô đơn hơn anh bạn trên trạm đỉnh Phang-xi-păng ba nghìn một trăm bốn mươi hai mét kia mới một mình hơn cháu. Phải chăng chính những suy nghĩ và tâm sự vượt hơn cả tuổi tác như anh thanh niên đã giúp anh hạnh phúc hơn khi ý thức được mối liên quan giữa bản thân với tập thể trong sự đóng góp cho đất nước: cháu ở đây có nhiệm vụ đo gió, đo mưa... phục vụ sản xuất, phục vụ chiến đấu.

rong công việc anh thấy được vai trò của mình và hơn cả biết được mình vì ai mà lao động. Những suy nghĩ ấy khiến cho con người nhỏ bé này cảm nhận được niềm hạnh phúc trong lao động nhiều hơn nữa. Thấy được vai trò của lao động đối với bản thân nên anh đã có những thái độ tự giác và nghiêm túc đối với lao động. Công việc của anh thanh niên rất đặc biệt với sự cô lập tuyệt đối. Tuổi trẻ, sức xuân của anh bị đánh đổi bởi công việc tẻ nhạt vất vả ngày đêm: công việc của cháu cũng quanh quẩn ở mấy chiếc máy ngoài vườn này thôi. Cháu lấy những con số báo về nhà bằng máy bộ đàm: bốn giờ, mười một giờ, bảy giờ tối và một giờ sáng. Bất chấp tất cả công việc vẫn được hoàn thành một cách xuất sắc. Không phải là người có lòng kiên nhẫn, tự giác cao thì anh không thể làm đi làm lại công việc buồn chán này đặc biệt giờ ếp lúc một giờ sáng: gió tuyết và Lặng im... chỉ trực đợi mình ra lũ ào ào xô tới. Ngay cả thời tiết khắc nghiệt cũng không khuất phục được con người yêu lao động và sống rất có trách nhiệm đối với lao động. Chẳng ai kiểm tra thường xuyên nhưng không vì thế mà anh lơ là, làm việc cho xong, cho nhanh. Công việc luôn được hoàn thành chính xác, tỉ mỉ, cẩn thận với tinh thần trách nhiệm nghiêm túc tự giác cao. Anh thanh niên không chỉ đẹp trong lao động mà anh còn đẹp trong lối sống.

Anh thanh niên còn là một con người sống cởi mở, chân thành và hiếu khách. Ngay từ cách anh muốn tìm người trò chuyện, đẩy khúc thân cây chắn ngang đường để xe đi qua có dịp nghỉ chân, anh chạy xuống trò chuyện cho đỡ thèm người đã thấy trong đó một trái tim rộng mở muốn quen và muốn thân. Khi được bác lái xe giới thiệu những vị khách sẽ lên thăm nhà anh thì anh mừng ra mặt và chân thành, có thiện ý mời họ lên nhà anh trên đỉnh Yên Sơn cao hai nghìn sáu trăm mét. Ông họa sĩ, cô kĩ sư chỉ là những người xa lạ chưa một lần gặp mặt và cũng có thể đây là lần đầu tiên và cũng là lần cuối cùng họ gặp nhau nhưng anh vẫn rất nhiệt tình trao bó hoa đã cắt cho người con gái rồi mời hai người uống thứ trà pha nước mưa, thơm như nước hoa của Yên Sơn nhà anh. Anh thân thiện vô cùng, đãi khách bằng những thứ bình dân nhưng rất quý đối với bản thân anh cũng như với hai vị khách đặc biệt từ dưới xuôi lên. Giữa họ giờ như không còn khoảng cách bởi chính tình người, sự tự nhiên của anh thanh niên đã xóa đi sự xa lạ. Anh nói: cái này để ăn trưa cho bác, cho cô, và bác lái xe - một giỏ trứng thể hiện tình cảm rất chân thành.

Anh sống một mình không những không đòi hỏi sự quan tâm của người khác mà chính bản thân anh lại rất quan tâm chu đáo với những người sống xung quanh. Củ tam thất cháu vừa đào thấy, cháu gửi bác gái ngâm rượu uống, Hôm nọ bác chẳng báo bác gái vừa ốm dậy là gì? Anh quan tâm đến cả người anh chưa một lần gặp mặt, người có lẽ chỉ qua lời kể của bác lái xe. Một con người biết cách sống tốt với mọi người chỉ đơn giản là qua sự quan tâm

rất chân thành. Ngay trong uộc trò chuyện với ông họa sĩ việc anh thanh niên nhắc đi nhắc lại những cái máy vườn trạm khí tượng nào cũng có thể hiện sự khiêm tốn trong lời nói và lối nghĩ. Không khoe mẽ, tự cao, anh coi mình cũng chỉ là con người thật bình thường và giản đơn như bao người khác. Thế cho nên việc ông họa sĩ tay hí hoáy vào cuốn sổ tì trên đầu gối khiến anh phải ngăn lại bởi anh thấy bản thân chưa xứng đáng với niềm vinh dự mà với anh thật lớn lao như thế. Không những không để ông họa sĩ vẽ mình, anh còn giới thiệu cho ông: ông kĩ sư vườn rau và đồng chí nghiên cứu khoa học - họ cũng cống hiến quên mình cho Tổ Quốc, cho xã hội, cho cuộc sống mới.

Anh có suy nghĩ thật đúng đắn khi thấy cuộc đời đẹp quá bởi có những người đang ngày đêm hết lòng hết sức lao động bằng trách nhiệm và tinh thần cao. Một điều khiến ông họa sĩ và ngay chính người đọc cũng ngỡ ngàng vì sự sắp xếp cuộc sống hết sức khoa học và ngăn nắp của anh thanh niên. Hoa đơn, hoa thược dược, vàng, tím, đỏ, hồng phấn, tổ ong... - đó là vườn của do bàn tay của chàng trai trẻ tuổi này tạo dựng nên. Cuộc sống một mình mà muôn màu muôn vẻ rực rỡ sắc hoa. Phải là con người có nghị lực sống phi thường thì mới có thể có đời sống tinh thần phong phú đến như thế. Và ngay cả khi công việc trên trạm khí tượng này của anh đã có thể coi là yên ổn thì ngày ngày anh vẫn nhờ bác lái xe mua sách dưới xuôi gửi lên, anh vẫn không ngừng trau dồi thêm vốn kiến thức để rồi anh lại có thể tìm ra một cái gì đó mà cống hiến hơn nữa cho một đất nước thời kì đổi mới này.

Những con người như anh thanh niên đang ngày ngày làm giàu có thêm cho đất nước Việt Nam. Anh là lớp người trẻ tuổi tiếp bước lòng nhiệt huyết lao động của lớp người đi trước như bác lái xe, ông họa sĩ... Anh thanh niên và chính vẻ đẹp tâm hồn của anh đã tác động mạnh mẽ tới ông họa sĩ và đặc biệt cô kĩ sư dưới xuôi lên Sa Pa nhận công tác. Và không chỉ các nhân vật trong truyện ngắn này mà ngay chính người đọc chúng ta cũng cần suy nghĩ nhiều hơn nữa về công việc lao động hiện tại của bản thân và sẽ cần phải cố gắng nhiều hơn nữa theo hướng tích cực để xã hội sẽ tốt đẹp hơn, phát triển hơn bởi có những con người với nhiều phẩm chất cao quý như anh thanh niên.

Tóm lại, những nhân vật trên đây là hình ảnh những con người mới đã sống đẹp, giàu tình nhân ái, hết lòng phục vụ đất nước và nhân dân. Sống lặng lẽ non xanh -nhưng họ chẳng lặng lẽ chút nào! Trái lại, cuộc đời của họ vô cùng sôi nổi, đầy tâm huyết và giàu nhiệt tình cách mạng. Đúng như Bác Hồ đã nói: Mỗi người tốt, việc tốt là một bông hoa đẹp. Đem tộc ta là một rừng hoa đẹp. Nhà văn Nguyễn Thành Long đã dành những lời tốt đẹp nhất nói về những con người đang sống và cống hiến giữa Sa Pa lặng lẽ. Mỗi người nơi non xanh ấy là một gương sáng, là một bông hoa ngát hương.

Truyện "Lặng lẽ Sa Pa" là một bài thơ bằng văn xuôi rất trong sáng, trữ tình. Trên cái nền tráng lệ của thiên nhiên rừng, suối Sa Pa hiện lên bao con người đáng yêu. Mỗi người chỉ một vài nét vẽ mà tác giả đã lột tả được tâm hồn, tính cách, dáng vẻ của họ. Nguyễn Thành Long rất chân thực trong kể và tả, nhờ thế mà ta thấy những nhân vật như bác lái xe, ông họa sĩ già, cô kĩ sư trẻ, anh thanh niên... rất gần gũi và mến yêu.

3. Nêu cảm nghĩ của em về truyện ngắn Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long

Nguyễn Thành Long là một cây bút chuyên viết về truyện ngắn. Ông cũng có khá nhiều tác phẩm nhưng tiêu biểu trong đó là tác phẩm Lặng Lẽ Sa Pa. Truyện ngắn này là kết quả một chuyến đi công tác ở Lào Cai năm 1970. Qua câu chuyện nhà văn muốn ca ngợi những phẩm chất của những thế hệ thanh niên cống hiến hết mình cả tuổi trẻ, tình yêu cho Tổ Quốc trong thời kì đổi mới đi lên xã hội chủ nghĩa ở Miền bắc.

Lặng lẽ Sa Pa nói được nhà văn xây dựng một tình huống truyện khá giản dị bình thường thế nhưng qua đó những nhân vật với tính cách tốt đẹp của mình lại được bộc lộ rõ nét và tự nhiên. Đó là cuộc gặp gỡ bất ngờ của anh thanh niên trên núi Sa Pa và ông họa sĩ già và cô kĩ sư trẻ. Cuộc gặp gỡ ấy ta thấy ẩn tượng với hình ảnh anh thanh niên và những phẩm chất của mình. Qua đó nhà văn muốn ca ngợi hình ảnh những thế hệ thanh niên sẵn sàng hi sinh tuổi tác của mình để cống hiến hết mình cho tổ Quốc. Anh thanh niên hiện lên trong cách nhìn và sự đánh giá của những nhân vật phụ như ông họa sĩ, cô kĩ sư bác lái xe.

Nhân vật chính của truyện - anh thanh niên - chỉ xuất hiện trong chốc lát nhưng vẫn là điểm sáng nổi bật nhất của bức tranh mà tác giả tập trung thể hiện. Để chuẩn bị cho sự xuất hiện của anh: hai mươi bảy tuổi, người cô độc nhất thế gian, một mình trên trạm khí tượng ở đỉnh cao hai ngàn sáu trăm mét, rất "thèm người"... Cách giới thiệu ấy đã gây hứng thú và chuẩn bị tâm thế cho nhân vật ông họa sĩ và cô kĩ sư trước cuộc gặp gỡ. Khi xe dừng, người thanh niên xuất hiện với dáng vẻ nhanh nhẹn, tự nhiên và vóc dáng hơi nhỏ bé dường như không có gì đặc biệt. Sức thu hút của anh ta chính là ở thái độ và những suy nghĩ về cuộc sống và công việc của một người một mình giữa lặng lẽ của thiên nhiên. Cái mà tác giả muốn làm nổi bật ở nhân vật này không phải là những công việc khó khăn đòi hỏi phải có tinh thần trách nhiệm cao, mà là một hoàn cảnh sống và làm việc thật đặc biệt: Một mình trên đỉnh núi Yên Sơn quanh năm suốt tháng giữa cái lặng lẽ mênh mông của cỏ cây, mây núi. Cái khó khăn, thách thức lớn nhất với anh chính là sự cô độc. Cái gì đã giúp anh vượt qua được hoàn cảnh ấy?

Trước hết, đó là ý thức trách nhiệm và tình yêu đối với công việc. Công việc của anh là "đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất, dự vào việc báo trước thời tiết hằng ngày, phục vụ sản xuất, phục vụ chiến đấu". Anh hiểu rõ công việc thầm lặng của mình là cần thiết và có ích cho mọi người, nó gắn liền anh với mọi người và cuộc sống chung với đất nước. Anh yêu công việc của mình: "Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cất nó đi, cháu buồn đến chết mất".

Phân tích tác phẩm Lặng lẽ Sa Pa để thấy được hình ảnh con người lặng lẽ giữa Sa Pa mây mù tuyết phủ Nét đẹp ở nhân vật này không chỉ là ở cách sống có lí tưởng mà còn ở những suy nghĩ sâu sắc về công việc và cuộc sống. Chẳng hạn, về sự cô độc, anh đã nghĩ: "Hồi chưa vào nghề, những đêm bầu trời đen kịt, nhìn kĩ mới thấy một ngôi sao xa, cháu cũng nghĩ ngay ngôi sao kia lẻ loi một mình. Bây giờ làm nghề này cháu không nghĩ như vậy nữa. Và khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được? Huống chi việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em đồng chí dưới kia". Còn đây là về nỗi "thèm người" - như cách nói của bác lái xe - anh nghĩ: "Còn người thì ai mà chả "thèm" hở bác? Mình sinh ra là gì? Mình để ở đâu? Mình vì ai mà làm việc?". Nhưng nỗi "nhớ người", với anh, quyết không thể

là nỗi nhớ "phồn hoa đô thị". Trong cuộc sống lẻ loi của mình, anh còn tìm thấy một nguồn vui, đó là sách, mà anh thấy lúc nào đọc cũng như có người bạn để trò chuyện. Chính vì tất cả những điều trên mà cuộc sống của người thanh niên ấy giữa núi cao mây mù không buồn tẻ. Anh tổ chức cuộc sống một mình ở trạm khí tượng thật ngăn nắp và chủ động: trồng rau, trồng hoa, nuôi gà, đọc sách ngoài những giờ làm việc và có mối giao lưu thân thiết với bác lái xe, những cuộc gặp gỡ với mọi người. Ở người thanh niên ấy còn có một nét rất đáng mến nữa là sự cởi mở, thẳng thắn, chân thành với mọi người, khao khát được gặp gỡ, trò chuyện với những người khác. Tình thân của anh với bác lái xe, thái độ ân cần, nhiệt thành, sự săn sóc chu đáo của anh với ông họa sĩ và cô gái mới lần đầu gặp gỡ đã nói lên nét đáng mến ấy ở anh.

Trong truyện, ngoài nhân vật người thanh niên, các nhân vật phụ (bác lái xe, ông họa sĩ già, cô kĩ sư mới ra trường) không chỉ tham gia vào câu chuyện, làm rõ nét hơn cho nhân vật chính mà còn làm phong phú và sâu hơn cho chủ đề của truyện. Trong số đó, đáng chú ý nhất là nhân vật ông họa sĩ già. Tác giả đã hầu như "nhập" vào cái nhìn và tâm trạng của nhân vật này để trần thuật, bao gồm và quan sát, miêu tả và suy ngẫm, bình luận. Qua cái nhìn của ông họa sĩ, chân dung nhân vật chính như hiện ra rõ nét hơn, đẹp hơn và khơi gợi những suy ngẫm về cuộc đời, con người và nghệ thuật.

Như vậy nhà văn Nguyễn Thành Long đã mang đến cho chúng ta một hình ảnh anh thanh niên hết lòng vì công việc. Anh thanh niên ấy không có một cái tên cụ thể không phải nhà văn không nghĩ ra được một cái tên cho anh mà đó là ý đồ nghệ thuật. Nhà văn muốn nói tới biết bao nhiêu thanh niên cống hiến cho tổ quốc quên mình trong xã hội ấy.

www.eLib.vn